

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL ASSESSMENT GENERAL EDUCATION CERTIFICATE (GEC)

2023 GRADE 9 PILOT STUDY

SUBJECT: Sesotho Puo ya Pele ya Tlatsetso

MATSHWAO: 70

NAKO: Metsotso e 150

Ho sa kenyelletswa metsotso e 15 ya ho bala

Teko e na le maqephe a 25 ntle le leqephe le ka hodimo.

Ditaelo ho moithuti

1. O tla fuwa metsotso e 15 ya ho bala pele o qala ho araba teko ena.
2. Bala ditaelo tsohle o nto araba dipotso ka hloko
3. Araba dipotso tsohle.
4. Ngola dikarabo tsa hao tsohle bukeng eo o e filweng.

Teko e qala leqepheng le latelang.

O se ke wa phetla leqephe pele o laelwa ho etsa jwalo.

Potso 1: Temakutlwisiso

Bala tema e latelang o nto araba dipotso tse tla latela.

Thusa motjha wa hao ho qoba tshebediso ya dithethefatsi

- 1 Tshebediso ya dithethefatsi e ka ba le tshusumetso e mpe bophelong ba ngwana wa hao. Fumana mokgwa wa ho thusa ngwana ho etsa kgetho e nepahetseng bophelong le ho qoba ho sebedisa dithethefatsi. Boko ba motjha bo nakong eo bo ntseng bo hola ka yona, mme ena ke nako eo motjha a qalang ho hlahloba botho ba hae ka yona. Diphuputso di bontsha hore 30% ya batjha ha ba le boemong bona ha ba laolehe. Ke ka hoo o tla fumana ba qobella batswadi ho ba neha bolokolohi le moo ho sa hlokahaleng, e leng phepetso e kgolo ho batswadi.
- 2 Mabaka a mangata a ka etsang hore batjha ba qetelle ba sebedisa dithethefatsi. A mang a mabaka e ka ba semelo sa motjha, maemo a ka lapeng, kगतello ya metswalle le ya tikoloho. Batjha ba ka nna ba leka ho sebedisa dithethefatsi hobane ba rata ho tseba kapa ho hanyetsa melao ya lapeng. Motjha ha a le maemong ana o hloka thuso ka potlako.
- 3 Buisana le ngwana ka tshebediso ya dithethefatsi le bohlokwa ba ho etsa diqeto tse nepahetseng bophelong hoba thupa e kojwa e sa le metsi. Ha o batla ho bua ka tshebediso ya dithethefatsi, kgetha sebaka seo le tla phutholoha ho sona le nako eo ho seng bonolo hore le ka sitiseha. Ka bobedi le tshwanela ho behella selefounu ka thoko, hobane mehala e tlosa maikutlo a motho tabeng tsa bohlokwa.
- 4 Leha re tseba hore batjha ba rona ba na le tsebo ka dithethefatsi, qala ka ho mo hlaloesetsa mefuta ya dithethefatsi le mafu a bakwang ke tsona ha motho e se e le lekgoba la dithethefatsi. Mo hlaloesetse hore dithethefatsi di baka mafu a fapaneng mmeleng. O be o mo rute ka matshwao ao motho a bang le ona ha e se e le lekgoba la dithethefatsi jwaloka; ho ja haholo, ho robala kgafetsa, ho ba ditshila, ho kopa tjhelete, mosebetsi wa sekolo o a mpefala, ho ba le boitshwaro bo hlokanng boikarabelo, ho tlola melao ebile o a ikgetholla ho ba bang. Ha o buisana le ngwana mamela maikutlo le dipotso tsa hae ka dithethefatsi, mme ha o mo araba o se phahamise lentswe le maikutlo.

5 Ela hloko diphetoho tse bang teng boitshwarong ba ngwana hore o se ahe serobe phiri e se e jele. Ha eba o belaela kapa o bona hore ngwana o sebedisa dithethefatsi etsa matsapa a ho mo thusa. Ho netefatsa pelaelo ya hao etsa bonnete ba hore o tla kgona ho amohela karabo ya hae ya e kapa tjhe pele o mmotsa. O mo kgothalletse ho bua nnete, mantswe a kang 'bua wena o tlohele ho nkahlamela' ha re a kgothalletse. Tsepamisa maikutlo boitshwarong e seng ho ngwana. O mo netefatsetse hore tshebediso ya dithethefatsi e kotsi empa seo ha se bolele hore ke ngwana e mobe. Ha eba e le nnete ngwana wa hao a sebedisa dithethefatsi, mo fumanele thuso ya ditsebi.

6 Etsa hore bohloko ba nako o na le yena kapa o tseba moo a leng teng. Ha ho nako e behilweng ya hore o ka qala dipuisano le ngwana ka yona ka tshebediso ya dithethefatsi. Dipuisano tseo o nang le tsona kajeno di ka thusa ngwana ho etsa diqeto tse nepahetseng bophelong ba hae.

[Jw.org *By Mayo Clinic Staff*]

1.1 Ke eng e ka etsang hore bophelo ba ngwana bo fetohle ho ya ka tema?

- A ke ho ithuta hantle
- B ke tshebediso ya dithethefatsi
- C ke boko bo ntseng bo hola
- D ke lerato la tjhelete (1)

1.2 Ke ntho efe ho tse latelang e tla thusa ngwana hore a se sebedise dithethefatsi?

- A tshwaetso ya tikoloho
- B ha a tseba seo a se batlang bophelong
- C dikamano tse mpe ka lapeng
- D kgatello ya metswalle (1)

1.3 Kgetha polelo moo ho sebedisitsweng lentswe 'phepetso' e nang le moelelo o fapaneng le o temeng.

- A Dingane Thobela o phephetsa Mike Tyson ho tla lwana le yena.
- B Dipuo o rata ho phephetsa ntatemoholo, o rata ha a ntse a omana.
- C Bana ha dikolo di kwetswe ba phephetsa dintja mme di qetelle di ba lomme.
- D Moaparo wa Nthabiseng ha o kgahlise o a phephetsa bahlankana. (1)

1.4 Boikarabelo ba batswadi ke bofe ha bana ba ntse ba hola?
Kgetha karabo e nepahetseng ho tse latelang.

- A Ke ho ba neha bolokolohi.
- B Ke ho ba thusa ho etsa diqeto tse nepahetseng.
- C Ke ho ba omanyetsa dithethefatsi.
- D Ke ho ba kgalemella boitshwaro bo bobbe. (1)

1.5 Ke polelo efe e netefatsang hore motjha ha a tlo hloka thuso ya potlako bakeng sa tshebediso ya dithethefatsi?

- A Ke ha a tseba ho etsa kgetho e nepahetseng bophelong.
- B Ke ha a etsa diphuputso ka dithethefatsi.
- C Ke ha a tsamaya le metswalle e nepahetseng.
- D Ke ha motswadi wa hae a tseba moo a tsamayang teng. (1)

1.6 Kgetha karabo e kgutsufatsang ditaba tsa tema.

- A Ruta motjha wa hao ho ba le boikarabelo le etsa kgetho e nepahetseng.
- B Ruta motjha wa hao ho tsamaya sekolo ka tshwanelo le ho etsa mosebetsi wa sekolo.
- C Ruta motjha wa hao ho etsa diphuputso le ho di sala morao .
- D Ruta motjha wa hao ho etsa setswalle se nepahetseng.le metswalle e nepahetseng. (1)

1.7 Polelwana ena “ho hanyetsa melao ya lapeng” e bolela eng?
(Seratswaneng sa 2)

- A ho se batle ho kgalemelwa
- B ho batla ho kgalemelwa
- C ho fapanyetsana ka mantswe
- D ho se batle ngangisano (1)

1.8 O nahana hore motswadi o ikultwa jwang ha a belaela hore ngwang wa hae o sebedisa dithethefatsi? (Seratswaneng sa 5)

- A a kgenne
- B a thabile
- C a tshwenyehile
- D a swabile (1)

1.9 ‘Selefounu e tlosa maikutlo a motho tabeng tsa bohlokwa’

Ke mokgabisopuo ofe o sebedisitsweng mona? (Seratswaneng sa 3)

- A pebofatso
- B papiso
- C pheteteletso
- D mothofatso (1)

1.10 Ho ya ka diphuphutso ke di porosente tse kae tsa batjha tse sa laoleheng nakong eo ba ntseng ba hola?

- A diporosente tse leshome le metso e meraro
- B diporosente tse mashome a mararo
- C diporosente tse makgolo a mararo
- D diporosente tse mashome a mararo le metso e meraro (1)

1.11 Polelwana ena “o se phahamise lentsewe” e leka ho hlalosa eng ka dipuisano? (Seratswaneng sa 4)

- A o se kgarume
- B o se halefe
- C o se hweletse
- D o se bue (1)

1.12 ‘Batjha ba sebedisa dithethefatsi ka lebaka la maemo ao ba iphumanang ba le ka hara ona ka malapeng’.

Bolela hore polelo ena ke nnete kapa mafosisa. Kgetha karabo e nepahetseng ho tse latelang.

- A Nnete. Ha dikamano di se ntle ka lapeng.
- B Mafosisa. Ha dikamano di le ntle ka lapeng.
- C Mafosisa. Ha dikamano di ntlafala ka lapeng.
- D Nnete. Ha dikamano di thabisa ka lapeng. (1)

1.13 Ngwana ya sebedisang dithethefatsi o fapana jwang le ba bang sekolong?
(Seratswaneng sa 4)

- A O ja haholo ebile o a ithuta.
- B O dula a hlwekile ebile ha a kope ka tjelete.
- C O na leboikarabelo, ebile o thahasella dithuto tsa hae.
- D O sebetsa hampe dithutong tsa hae ebile o ditshila. (1)

1.14 Maele ana 'thupa e kojwa e sa le metsi' a bolela eng?

- A Ho hlokomela ngwana ha a sa le monyenyanane.
- B Ho ruta ngwana a sa le monyenyanane.
- C Ho ruta ngwana ho tsamaya a sa le monyenyanane.
- D Ho tsamaya le ngwana ha a sa le monyenyanane. (1)

1.15 Qolla polelo e nang le puo e qholotsang maikutlo. (Seratswaneng sa 5)

- A O mo kgothalletse ho bua nnete.
- B O mo tiisetse hore tshebediso ya dithethefatsi e kotsi empa seo ha se bolele hore ke ngwana e mobe.
- C "Bua wena o tlohele ho nkahlamela".
- D Tsepamisa maikutlo ho boitshwaro eseng ho ngwana. (1)

1.16 Kgetha dipolelo tse kopantsweng hammoho ho bontsha mohopolo wa sehlooho le o tshehetsang wa temeng.

- A Ke ho neha batswadi tlhahisoleseding ka tshebediso ya dithethefatsi, le ho hlalosa boikarabelo ba bona baneng ba bona.
- B Ke ho ntlafatsa dikamano tsa batswadi le bana ka malapeng.
- C Ho hlokomedisa batjha ka mahloko a bakwang ke dithethefatsi.
- D Ke ho fumanela batjha thuso, ha ba sebedisa dithethefatsi. (1)

1.17 “bua wena o tlohele ho nkahlamela”

Hobaneng polelo ena e kentswe ka hara matshwao ao a qotso?

A a bontsha ho kgena

B a bontsha puo ya mmui

C a bontsha ho makala

D a bontsha ho tshoha

(1)

1.18 ‘Etsa hore boholo ba nako o na le yena’

Polelo ena e hlalosa eng? (Seratswaneng sa 6)

A O dula le yena ka mehla.

B O tsamaya le yena hohle moo a tsamayang.

C O mo sheba ka nako tsohle.

D O tsebe moo a tsamayang teng le seo a se etsang moo.

(1)

1.19 Maikutlo a mongodi a ba le kgahlemelo efe ho mmadi ka motjha?

A A hore motjha a thuswe ho qoba tshebediso ya dithethefatsi.

B A hore motjha a ka nna a sebedisa dithethefatsi.

C A hore motjha a hanelwe ho sebedisa dithethefatsi.

D A hore motjha a bontshwe tshebediso ya dithethefatsi.

(1)

1.20 “Thusa motjha wa hao ho qoba tshebediso ya dithethefatsi”

Temakutlwisiso ena e reretswe baamohedi bafe ba ditaba?

A babadi ba hodisang batho

B babadi ba hodisang barwetsana

C babadi ba hodisang bahlankana

D babadi ba hodisang batjha

(1)

1.21 Polelong ena “Ho netefatsa pelaelo ya hao etsa bonnete ba hore o tla kgona ho amohela karabo ya hae ya “e” kapa “tjhe” e ka susumetsa maikutlo a babadi jwang? (Seratswaneng sa 5)

- A Babadi ba ka ikutlwa ba qenehela motswadi.
- B Babadi ba ka ikutlwa ba rata motswadi.
- C Babadi ba ka ikutlwa ba tshohela motswadi
- D Babadi ba ikutlwa ba sena tshepo ho batswadi. (1)

1.22 Ke polelwana efe e fetisang maikutlo a kutlwelo bohloko?

- A ‘haeba ngwana o sebedisa dithethefatsi, mo fumanele thuso ya ditsebi’
- B ‘ha se hore ke ngwana e mobe’
- C ‘mamela dipotso le maikutlo a ngwana’
- D ‘thusa ngwana ho etsa diqeto tse nepahetseng’ (1)

1.23 O nahana motswadi a ka ikutlwa jwang haeba ke nnete ngwana wa hae a sebedisa dithethefatsi?

- A a ka hlollwa
- B a ka nyakalla
- C a ka utlwa bohloko
- D a ka rarolla mathata (1)

1.24 Lekola sepheo sa seratswana sa ho qetela. (Seratswana sa 6)

- A Ke ho bontsha hore ha bothata bo le teng, o tsamaye le ngwana wa hao.
- B Ke ho bontsha hore ha bothata bo le teng, ha ho nako e beilweng ya ho buisana ka bona.
- C Ke ho bontsha hore ha bothata bo le teng, bo ka rarollwa ka dipuisano.
- D Ke ho bontsha hore ha bothata bo le teng, o tlameha ho thusa. (1)

1.25 Kgetha polelo e nepahetseng e bontshang hore tema e fihlelletse sepheo sa yona.

- A E fana ka molaetsa eo motswadi a tlamehang ho e nka ho thusa ngwana ya sebedisang dithethefatsi.
- B E fana ka tsebiso eo motswadi a tlamehang ho e nka ho thusa ngwana ya sebedisang dithethefatsi.
- C E fana ka kgalemo eo motswadi a tlamehang ho e etsa ho thusa ngwana ya sebedisang dithethefatsi.
- D E fana ka tataiso mehatong eo motswadi a tlamehang ho e nka ho thusa ngwana ya sebedisang dithethefatsi. (1)

[25]

Potso 2: Ditema tsa ditshwantsho

2.1: Papatso

Boha papatso e latelang o nto araba dipotso tse thehilweng hodima yona.

Colgate MAX WHITE ONE

Sehlahiswa sena se bapatswa ka boitshepo ke FAQs.

f t + 383

ETSA HORE HO BOSOSELA HA HAO E BE SEIPONE SA HAO MATJHABENG.

Ikgethele ho ntlafatsa pososelo ya hao ka letoto la rona la dihlahiswa tse hlatswang meno. ¶

Iphumanele colgate hore o kgone ho ba le pososelo e kgahlisang ya meno a masweu twa!

[E qotsitse le ho lokiswa ho tswa ho asa//swns.com]

2.1.1 Ke sehlahiswa sefe se bapatswang setshwantshong se ka hodimo?

- A ngaka ya meno
  - B borosolo ba meno
  - C letoto la dihlahiswa tse hlwekisang meno
  - D mokedikedi o tsukunyang lehanano
- (1)

2.1.2 Papatso ena e lebisitswe ho bomang?

- A setjhaba
  - B Matitjhere
  - C Basebetsi
  - D baithuti
- (1)

2.1.3 'Etsa hore ho bososela ha hao e be seipone sa hao matjhabeng.'

Hobaneng ha polelo ena e ngotswe ka ditlhaku tse kgolo papatsong?

- A ho bapatsa sehlahiswa
- B ho hohela bareki
- C ho kgabisa papatso
- D ho netefalletsa hore e tla fetola maphelo a bareki (1)

2.1.4 'Etsa hore ho bososela ha hao e be seipone sa hao matjhabeng.'

Ke mokgabisopuo ofe o sebedisitsweng polelong ena?

- A Tshwantshanyo
- B Phoqo
- C Tshwantshiso
- D pheteletso (1)

2.1.5 Pososelo ya mosadi ya hlahileng papatsong e amana jwang le molaetsa wa papatso?

- A E bontsha hore sehlahiswa se ntjhafaditswe.
- B E bontsha hore sehlahiswa se bapatswa ka boitshepo.
- C E bontsha hore sehlahiswa se na le boleng.
- D E bontsha ka moo a kgotsofetseng hobane colgate e sweufaditse meno a hae ka mora ho e sebedisa. (1)

[5]

2.2 Khathunu

Lekola tema o nto araba dipotso tse tla latela.

HA O HLOKE DITHETHEFATSI HO....

1... fedisa mathata

Mokete, o sebetse ka thata o tsebe ho atleha dithutong tsa hao.

2... ba karolo ya sehlopha

Re ne re ke ke ra atleha ntle le thuso ya hao Mokete!

3... theha setswalle

E be nka o thusa? E, ke a leboha kgaitsemi!

4... ithabisa

[E qotsitse le ho lokiswa ho tswa ho Public service message Archie comic]

- 2.2.1 Taba tsee di etsahala sebakeng sefe? Foreimi 1 (1)
- 2.2.2 Baphetwa ba amana hlahellang ba amana jwang? Foreimi 2 (1)
- 2.2.3 Puo ya kgarebe e fana ka maikutlo afe? Foreimi 3 (1)
- 2.2.4 Ke eng se makatsang Foreimi 3? (1)
- 2.2.5 Ke eng se bontshang hore ketsahalo tse etsahalang moo di etsahala mariha? Foreimi 4 (1)

2.2.6 Ke maikutlo afe a renang Foreimi 2?

Nehelana ka tlhahisoleseding ya seo o se bonang foreiming.

Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka . (2)

2.2.7 Molaetsa wa khathunu ee ke ofe? (1)

2.2.8 Naha e jele boya, na ho nepahetse ho theha setswalle le motho eo o sa mo tsebeng? Tshehetsa karabo ya hao. Foreimi 3 (2)

[10]

Potso 3: Kgutsufatso

Bala ditaba tsa tema e latelang, ebe o e kgutsufatsa ka dintlha tse bontshang matshwao a kगतello ya maikutlo ngwaneng.

ELA HLOKO: O tshwanetse ho etsa tse latelang

1. Ngola dintlha tse SUPILENG ka dipolelo tse felletseng.
2. Nomora dipolelo tsa hao ho tloha ho 1-7.
3. Ngola ntlha e le NNGWE bakeng sa polelo ka nngwe.
4. Kgutsufatsa tema o sebedisa mantswe a hao.
5. Bolelele ba palo ya mantswe a kgutsufatso e be 70-80.
6. Ngola palo ya mantswe a sebedisitsweng ka hara masakana qetellong ya kगतello ya maikutlo.
7. Ha ho hlokahale sehlooho kgutsufatsong ya hao.

O ka ela hloko jwang matshwao a bontshang kगतello ya maikutlo

Ho latela WHO, kगतello ya maikutlo e bakwa ke dintho tse sa tshwaneng tse akarelletsang maemo a moo motho a phelang teng.

Ka nako nngwe motho a ka ba le kगतello ya maikutlo ka baka la lefutso, e leng se bontshang hore mohlomong lefutso le ama tsela eo boko bo sebetsang ka yona. Dintho tse ding tse ka bakang kगतello ya maikutlo di kenyelletsa lefu la pelo, ho fetofetoha ha di-*hormone* le tshebediso e mpe ya dithethefatsi.

Le hoja ho tshwenyeha ha maikutlo e se ntho e mpe, ho tshwenyeha haholo ho ka etsa hore motho a kule mmeleng le kelellong. Ka dinako tse ding hona ho ka etsa hore motjha a be le kगतello ya maikutlo, haholo haeba a phela tlasa maemo a ka etsang hore a be le kगतello ya maikutlo ha bonolo.

Hlokomela hore batjha ba nang le kगतello ya maikutlo ba ka nna ba sitwa ho bolela tsela eo ba ikutlwang ka yona kapa ba hloleha ho utlwisisa hore na ho etsahalang ka bona. Hangata batjha ba bontsha hore ba na le kगतello ya maikutlo ka tsela e fapaneng le eo batho ba baholo ba ka bontshang ka yona. Kahoo, ela hloko ha ngwana a se a sa robale hantle le ha ho e ba le diphetoho ka tsela eo a itshwarang ka yona.

Haeba o belaela hore ngwana wa hao o na le kगतello ya maikutlo, mo ise ngakeng ho netefatse seo. O mo thuse hore a sebedise meriana le dipidisi tseo ngaka e mo fileng tsona ka nepo, mme haeba o sa bone diphetoho kapa o hlokomela hore meriana le dipidisi tseo di etsa hore boemo bo mpefale kopa thuso ya ngaka.

Jwalo ka lelapa, e bang le nako e sa fetoheng ya ho ja, ya ho ikwetlisa le ho robala. Buisana kamehla le ngwana wa hao mme o mo thuse hore a sebetsane le maikutlo ao a nang le ona a bakwang ke kगतello ya maikutlo.

[E qotsitswe le ho lokiswa ho tswa ho jw.org magazine].

[10]

Potso 4 Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Bala tema e latelang o ntoo araba dipotso tse itshetlehileng ho yona.

Le wena o ka ba mohale wa mehlolo!

- 1 Timo o ne a dula motsaneng o potapotilweng ke dithaba le meru e metle, le nkgonwae ya neng a tsebahala ka lebitso la Mofumahadi Mmakgothatso Sebaka seo a neng a se rata ka ho fetisisa tulong eo, e ne e le sa phakeng. O ne a ikutlwa eka ke mohale wa mehlolo ha a matha hohle, a palama meswinki sebakeng seo.
- 2 Ka mehla ha Timo a fihla hae a etswa sekolong, o ne a hlobola borukgwe ba sekolo bo boputswa mme a be a ja. Ha a qeta o ne a etsa mosebetsi wa hae wa sekolo, e be e re ha a qetile a tswe, a mathele ka ntle a hoeleditse, “Nkgono, Nkgono, ke nako ya ho bapala!”
- 3 Nkgono a mmita a hoeleditse, “Timo, butle! Ha o batle ke o balle pale?”
“Tjhe, Nkgono, ke hloka ho ya bapala,” Timo o araba jwalo a sa hetle le ho hetla, a mathela ka hara mmila ho ya kopana le metswalle ya hae.
“Ho na le tsebo e ngata eo o ka e fumanang dibukeng tseo e seng tsa sekolo, Timo. Dibuka di ka o ruta dintho tse ngata mme tsa o isa dibakeng tseo o e so kang o fihla ho tsona. Ho hloka tsebo ho kotsi, o ba sethotho, tseba hore sethoto ke lefa la ba bohlale. ” Ho rialo nkgono.
- 4 Timo o ile a keketeha a re, “Nkgono, ha ho moo dibuka di ka nkisang teng. Ke dikoloi feela tse ka etsang seo!” E be o a matha ho theosa mmila a leba phakeng le metswalle ya hae.
- 5 Ha a fihla phakeng a fumana motswalle wa hae Ben a mo emetse hekeng. “Hela, Timo, na o se o loketse ho ya bapala?” ha botsa Ben. “Ke dula ke le malala-a-laotswe,” ha rialo Timo a leba ho yena ba bile ba tsamaya mmoho. Ha ba fihla phakeng moo ba fumana Pamela a dutse moswinking a ntse a lla, ha Noma le Siya bona ba le pela hae ba shebahala ba tshwenyehile.
- 6 “Ho etsahala eng ka Pamela?” ho botsa Timo. “Pamela o wele moswinking mme jwale lengwele la hae le kgumohile le tswa madi,” ho hlalosa Noma.

Noma a hula mokotlana wa hae o jarwang mme a ntsha mokotlanyana wa thuso ya pele. A hlwekisa leqeba le lengweleng la Pamela pele mme a beha polastara. Hang ha polastara e beilwe, Pamela a re o ikutlwa a le betere haholo. Noma a phutha meriana a e kenya mokotlaneng wa thuso ya pele.

7 Ka nako ena Timo o ne a bonahala a maketse haholo. A atamela Noma a mmotsa, “Noma, o tsebile jwang seo o lokelang ho se etsa?” Noma a bososela, mme a araba a sa qeaqee a re, “Ke e badile dibukeng tsa thuso ya pele. Rona banana re rata ho bala ke kahoo re leng bohla. Dibuka di na le tlhahisoleseding e ngata” ho rialo Noma. “O ithutile tseo tsohle ho tswa dibukeng feela?” ho botsa Timo. ‘Ha se ka mehla re fumanang tlhahisoleding ho tswa dibukeng tsa sekolo feela le dibuka tseo re di ballang monate di na le ditaba tsa bohlokwa” ho rialo Noma. Timo a hopola mantswe a nkgonwae ka mehla ha a mo kgothalletsa ho bala. A nka qeto ya hore ho tloha mohlang oo o tla dumela ha nkgonwae a mmala dibuka.

[E qotsitswe le ho lokiswa ho tswa Nalibali Google:Story Resources - mongodi: Bubele Ratshe]

4.1 Bolela hore ‘dithaba’ ke mofuta ofe wa lebitso? (Seratswaneng sa 1)

- A kgoboka
- B hohle
- C kgopolo
- D bitsobitso

(1)

4.2 ‘O ne a ikutlwa eka ke mohale wa mehlolo.’ (Seratswaneng sa 1)

Kgetha mofuta wa polelo o sebedisitsweng polelong e ka hodimo.

- A polelokopane
- B polelorarane
- C polelonolo
- D polelomararane

(1)

4.3 Bolela lehlalosoengwe la lentswe 'potapotilweng'. (Seratswaneng sa 1)

- A sakaneng
- B kgobokantsweng
- C sirilweng
- D dikadikilweng

4.4 Ke lentswe lefe leo e leng lelatodi la lentswe 'apara'? (Seratswaneng sa 2)

- A hlobola
- B rwala
- C kenya
- D tlosa

(1)

4.5 Bolela hore polelwana ena ke mofuta ofe wa polelwana.
'Ke o balle pale?' (Seratswaneng sa 3)

- A polelwanakgethi
- B polelwanatlhalosi
- C polelwanabitso
- D polelwanakutu

(1)

4.6 Nkgono o ne a kgothaletsa Timo ho bala dibuka ha a tswa sekolong, ... Timo o ne a sa utlwisisi.

Tlatsa sekgeo ka lekopanyi le nepahetseng polelong eo o e filweng ka hodimo.

- A kahoo
- B yaba
- C hobane
- D empa

(1)

4.7 'Ka mehla ha Timo a fihla hae a etswa sekolong, o ne a hlobola borikgwe ba sekolo bo boputswa a be a e ja.' (Seratswaneng sa 2)

Bolela hore 'bo boputswa' e sebedisitswe e le karolo efe ya puo.

- A leamanyi
- B lekgethi
- C lehlalosi
- D leetsi

(1)

4.8 Timo o rata ho bapalla meswinking le metswalle ya hae.

Kgetha karolo ya puo e sehetsweng mola dikarabong tseo o di filweng.

- A lesupi
- B leakaretsi
- C lebitso
- D lehlalosi

(1)

4.9 'Dibuka di ka o ruta dintho tse ngata mme tsa o isa dibakeng tseo o e so kang o fihla ho tsona.

Kgetha polelo e nepahetseng e ho boetsuwa.

- A Dintho tse ngata o ka di rutuwa ke dibuka mme wa isuwa dibakeng tse ngata tseo o so kang o fihla ho tsona.
- B Dintho tse ngata o ka di rutwa ke dibuka mme wa iswa dibakeng tse ngata tseo o so kang o fihla ho tsona.
- C Dintho tse ngata o ka di rutwa ke dibuka mme tsa o isa dibakeng tseo o e so kang o fihla ho tsona.
- D Dibuka di ka o ruta dintho tse ngata mme wa iswa dibakeng tse ngata tseo o so kang o fihla ho tsona.

(1)

4.10 'Ho hloka tsebo ho kotsi, o ba sethotho, tseba hore sethotho ke lefa la ba bohlae.'

Fana ka tlhaloso ya lentswe 'lefa' jwalo kaha le sebedisitswe polelong.
(Seratswaneng sa 4)

- A ke ho putsa
  - B ke ho fana
  - C ke leruo
  - D ke ho utlwana
- (1)

4.11 Babadi ba dibuka ba arolel... tsebo.

Kgetha sehlongwanthao se nepahetseng ho qetella polelo e sehetsweng mola.

- A -olla
  - B -ana
  - C -isa
  - D -etsa
- (1)

4.12 Kgetha kgutsufatso e nepahetseng ya lentswe 'Mofumahadi' ho tse latelang.

- A Mofs.
  - B Monfs.
  - C Mf.
  - D Mof.
- (1)

4.13 "Tjhe nkgono ke hloka ho ya bapala" (Seratswaneng sa 3)
Hobaneng ha polelo ena e kentswe ka hara di a bula di a kwala?

- A ho bontsha puommui
  - B ho bontsha puopehelo
  - C ho bontsha qotso
  - D ho bontsha ntlha
- (1)

4.14 'Nkgono, ha ho moo dibuka di ka nkisang teng. Ke dikoloi feela tse ka etsang seo!'

Kgetha leemedi le nepahetseng bakeng sa lentswe le sehetsweng mola.

(Seratswaneng sa 4)

A lona

B bona

C tsona

D yona

(1)

4.15 Ketso ya ho hlwekisa leqeba la Pamela e entse Noma e be motho ya ...

Kgetha lentswe le peletilweng ka ho nepahala ho qetella polelo ena.

A hlwahlwa

B hlwahla

C hlwahlwa

D hlahlwa

(1)

4.16 Kgetha polelo e nepahetseng e ho lekgathe lephethi.

A Noma o hlwekisitse leqeba le lengweleng la Pamela mme o behile le polastara.

B Noma o ile a hlwekisa leqeba le lengweleng la Pamela mme a beha polastara.

C Noma a hlwekisa leqeba le lengweleng la Pamela mme o behile le polastara.

D Noma o hlwekisitse leqeba le lengweleng la Pamela mme a beha polastara.

(1)

4.17 “Noma, hobaneng ha lengwele la Pamela le kgumohile le bile le tswa madi?” ho botsa Timo.’

Kgetha polelo e nepahetseng e ho puopohelo.

- A Timo o botsisisa Noma hore hobaneng ha lengwele la Pamela le kgumohile le bile le tswile madi.
- B Timo o botsa Noma hore hobaneng ha lengwele la Pamela le kgumohile le bile le tswa madi.
- C Timo o botsitse Noma hore hobaneng ha lengwele la Pamela le kgumohile le bile le tswile madi.
- D Timo o ile a botsa Noma hore hobaneng ha lengwele la Pamela le kgumohile le bile la tswa madi. (1)

4.18 Hlwaya polelo e bontshang leeme ho tse latelang.

- A Rona banana re rata ho bala dibuka ke kahoo re leng bohlale.
- B Rona banana ba sekolo re rata ho bala dibuka ke ka hoo re leng bohlale.
- C Banana le bashemane ba bala dibuka ka ho tshwana.
- D Bohle re rata ho bala dibuka. (1)

4.19 Ha ba fihla phakeng moo ba fumana Pamela a dutse moswinking a Ila.

Kgetha lesupi polelong ena.

- A Ha
- B Ba
- C Moo
- D A (1)

4.20 'sethotho ke lefa la ba bohlale.'

Fana ka tlhaloso ya lentswe 'lefa' jwalo kaha le sebedisitswe polelong eo o e filweng.

- A Ha o sa tsebe letho o ba sethoto.
- B Batho ba bohlale ba rata dithoto
- C Batho bao e leng dithoto ba a wela.
- D Ha o hloka tsebo o qekanyetswa ke ba nang le yona.

(1)

[20]

Pheletso ya teko

